

Srna, Zdeněk

Nedožitých sedmdesát let Artura Závodského

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. D, Řada literárněvědná. 1983, vol. 32, iss. D30, pp. 98-101

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/107933>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

obsažné a zajímavé partie o románu hrůzostrašném, senzačním, dobrodružném, detektivním atd.

Hrabákovu práci o románu je možné do jisté míry chápat jako protějšek díla, jehož je Hrabák hlavním autorem a které vyšlo r. 1976 (podruhé v rozšířeném vydání r. 1978). Je to *Průvodce po dějinách české literatury* (spoluautoři D. Jeřábek a Z. Tichá). Obě díla spojuje popularizační záměr, který ovšem nic neubírá jejich odborné úrovni. V obou pracích se projevuje Hrabákova dlouholetá zkušenost. Dovede svoje výklady přizpůsobit potřebám středoškolských učitelů češtiny, současně však vychází vstříc i potřebám studia literatury na vysokých školách.

Velká část badatelské pozornosti Hrabákovy je trvale zaměřena na otázky současné literatury. Hrabák pravidelně sleduje naši slovesnou produkci a rozbořem jednotlivého díla nebo skupiny děl příbuzné povahy dospívá k obecnějším teoretickým závěrům. Tak tomu bylo například v řadě jeho studií z posledních let o současné historické próze. Ze zájmu o tento literární žánr vzešla také Hrabákova monografie *Miloš V. Kratochvíl* (1979).

Odborná činnost J. Hrabáka je tedy mnohostranně rozvětvená a zasahuje do všech literárněvědných disciplín. Ale současně proniká i do ostatních oblastí, zvláště do žurnalistiky. Je třeba aspoň stručně připomenout Hrabákovu dlouholetou (a dodnes trvající) spolupráci s brněnskou Rovností, kde jako literární kritik uplatňuje svoje znalosti literárního vědce a pomáhá osvětlovat jednotlivé jevy i aktuální problémy naší dnešní literatury.

Svým pracovním elánem, který s postupujícími lety ani v nejmenším neochabuje, svou stálou a podnětnou účastí na našem kulturním životě dává Josef Hrabák příklad vědce podílejícího se co nejaktivněji na celém vývoji naší společnosti.

Dušan Jeřábek

NEDOŽITÝCH SEDMDESÁT LET ARTURA ZÁVODSKÉHO

Když se před deseti lety připomínalo šedesáté jubileum prof. PhDr. Artura Závodského, DrSc., dostalo se mu v jednom z článů epiteton ornans: člověk nikoli pohodlný. Přílehlavé a charakterizující, platilo stejně tak i pro tu dobu, která mezitím uplynula, třebaže jeho neúnavně sršící energie, pohánějící nejen podrízené a spolupracovníky, ale i nadřízené, rodinu a přátele, přece jen zúžila svůj akční radius. Že by snížil své tempo, je jen optický klam, vyplývající z toho, že následkem kolísavého zdravotního stavu šetřil profesor Závodský energii v pohybu a tempu své chůze, ale naprosto ne v produkci svého pera. Probíral jsem se kompletní bibliografií všeho, co zveřejnil v posledních deseti letech — předchozí výběrový soupis prací za léta 1945—1972 je uveřejněn ve sborníku vydaném na počest jeho šedesátin *Na křižovatce umění* z r. 1973 jako 181. spis filozofické fakulty UJEP —, a se všemi recenzemi, glosami a poznámkami dosahuje číslo zveřejněných příspěvků dvou i tří set ročně. A všechno je to vlastně organickým pokrač-

čováním předchozího zaměření. Ke zvýšené intenzitě přispělo samozřejmě osvobození od řady administrativních prací, které jej ani v závěru univerzitní kariéry nemíjely, a potom i postupné opouštění činnosti pedagogické, jejíž náročnost během přibývajících let každý objevuje stále citelněji. Třebaže zmíněný již sborník obsahuje o osobnosti prof. Artura Závodského, o jeho životní dráze a publikační činnosti do šedesátky to nejpodstatnější a v našem příspěvku bychom se měli především zaměřit na desetiletí cestu od šestého do sedmého decennia, přece jen uzavřená životní dráha a nedožitá jubileum si žádají alespoň stručně obhlédnout i celek.

Artur Závodský se narodil jako syn hostinského dne 19. prosince 1912 v Martinově, kde prožil svoje dětská a jinošská léta. Obecnou školu vychodil v letech 1918—1923. Už od svých studií na reálném gymnáziu v Hlučíně se horlivě a aktivně účastnil kulturního a veřejného života. Jako septimán spoluzakládal levicový měsíčník v Ostravě Kampaň, jako student filozofické fakulty Karlovy univerzity intenzivně žil kulturním děním Prahy a pracoval v KOSTUFŘE jako aktivista. Už od mládí bylo koníčkem Závodského naplňování vědomí svého kulturního, pedagogického i vědeckého poslání. Za zvláštní studii ukazující příkladnou kulturní práci v regionálních podmínkách by stálo působení mladého gymnaziálního profesora Závodského v Hranicích. Organizoval kulturní život města v plně šíři. Vedle koncertů, výstav, literárního ruchu pomáhal budovat Beskydské divadlo. To stálo hodně sil i osobního pohodlí, a přece naplňovalo život člověka, který nechce zahnívat v prostřednosti, nudě, malomyslnosti, který má zdravou ctižádost. Třebaže po příchodu do Brna specializoval Závodský svůj zájem na literaturu a divadlo, přece jej smysl pro celek kulturního života neopustil. Ostatně univerzitní stolice toho typu, který o něco později vyvolal v život, katedra slovenských literatur a divadelní a filmové vědy, dávala k tomu všechny předpoklady.

Praxe maloměstského kulturního života na severu Moravy, kde je tak málo samozřejmého, naučila ho vážit dosah i činů malých, soustavných. A odtud ta nepřetržitá řada deníkářských glos, poznámek, upozornění, ohlášení a drobných informací především v Lidové demokracii, jež brněnským vydáním zasahuje celou Moravu; značku -od- najdeme v posledním čase i u perliček v Rovnosti i v dalším denním tisku. Pravda je, že tato kulturní novinařina přináší nemalému okruhu lidí informace o tom, co se na kulturní frontě děje, povědomí o právě vycházející odborné literatuře, o skriptech a časopisech i jubileích a úmrtích, která často unikají.

Artur Závodský byl a zůstal do morku kostí především kantorem, učitelem, profesorem s hluboce vypěstovaným citem pro pedagogickou práci, pro systematiku učebního procesu. Učil své žáky přesně a správně myslet a je až překvapující, s jakou shodnou náklonností, ba láskou vzpomínají např. gymnaziální absolventi na svého třídního češtináře nebo franštináře. Řada dnešních předních vědců, politiků, lékařů a inženýrů vděčí profesoru Závodskému za základní životní impuls k činnosti a pokrokové společenské orientaci a s hrdostí se k tomu hlásí, píší o tom v dopisech i v novinách. Čas prověřuje pedagogickou práci, a tak jako před lety docenila generace středoškoláků, co pro ni osobnost pedagoga znamenala, začínají to oceňovat i absolventi vysokoškolských, ať už zprvu bohemisté, nebo později

teatrologové. Třebaže už svou pedagogickou činnost na fakultě zakončil, obraceli se na něj ještě mnozí i z generace nejmladší.

Se stejným elánem a důkladností věnoval se Artur Závodský činnosti vědecké. Vychází z bohemistického základu a soustřeďuje se zprvu výrazně na oblast literární. Velkou pozornost věnoval studiu děl autorů svého rodného kraje, významně přispěl k literatuře o Petru Bezručovi, vydal knihy o Vojtěchu Martínkovi a Karlu Handzelovi. V posledním čase rozmnožil tento svůj vklad o studie *Petr Bezruč a Leoš Janáček* (SPFFBU D 28, 1981), zveřejnění řady dopisů P. Bezruče, stejně tak jako o otištění *Vzájemné korespondence Viléma Závady a Vojtěcha Martínka* (Čs. spisovatel, 1981). Svě studie o českých básnících, spisovatelích, kritikách a literárních vědcích (F. L. Čelakovském, J. Nerudovi, J. Wolkrovi, Zd. Nejedlém, B. Václavkovi, F. X. Saldovi aj.) doplnil o řadu dalších — *Zapomenutá satira literární F. L. Čelakovského* (Universitas 1979), *Květinové epigramy F. L. Čelakovského* (SPFFBU D 20, 1973) a hlavně o monografii *F. L. Čelakovský*, která vyšla už posmrtně v edici Melantrichu Odkazy. K tomu přistupují práce literárně-teoretické, např. *Některé podněty Zdeňka Nejedlého pro naše uměnovědy* (Česká literatura 1971), *O spřízněnosti balady s tragédií* (SPFFBU D 27, 1980), *Tradice romantismu v pozdějších obdobích vývoje slovanských literatur* (Slavia 1975), *Expresionismus a západoslovanská dramatika i divadlo* (Čs. přednášky pro VII. mezinárodní sjezd slavistů — Varšava 1973), *Kronikář Kosmas a Vladislav Vančura* (sb. k počtě 80. nar. J. Ludvíkovského, 1975), *Vladislav Vančura mezi literaturou, filmem a dramatem* (sborník z konf. v Opavě 1971 — Vančura mezi dramatem a filmem).

Závodského habilitace byla pro obor dějiny české literatury r. 1953 a r. 1960 byl jmenován řádným profesorem na katedře české literatury. Citový vztah k divadlu pěstovaný ochotnickou činností v mládí, diváckým zájmem v Praze na studiích a v Hranicích pak recenzní praxí i spoluprací s Beskydským divadlem zesílil a dostal teatrologickou podobu začátkem padesátých let, kdy byl Závodský pověřen přednáškami na divadelní fakultě JAMU. Když bylo pak na JAMU studium divadelní vědy a dramaturgie zrušeno, staral se o to, aby se toto dědictví po prof. Franku Wollmanovi vrátilo zpět na filozofickou fakultu. V r. 1963 dosáhl toho, že bylo zřízeno pracoviště, které vedle oblasti slovanských literatur mělo za úkol zabývat se divadelní a filmovou vědou. Profesor Závodský se stal vedoucím této katedry a během deseti let dosáhl za podmínek nijak zvlášť příznivých pro Brno a filozofickou fakultu prestiž oceňovaného a respektovaného divadelněvědného střediska. Je to především organizační a redaktorská práce. Řada sborníků *Otázky divadla a filmu* bohužel zůstala po třech svazcích 1970, 1971, 1973 torzem, jemuž chybí pokračování, ačkoliv evropský ohlas publikací byl mimořádně příznivý a prezentoval Brno jako středisko osobité teatrologické školy. Je i řada dalších publikací, *Plamen divadla, Velká pochodeň*, je tu řada studií i monografie o Gabriele Preissové, za niž r. 1962 dostal doktorát věd, objevná práce o Socialistické scéně atd. K nim přidal v posledních letech studie *Fr. Palacký a divadlo* (Václavkova Olomouc — UP 1979), *České divadlo ve vztahu k VŘSR a k založení KSČ* (Padesát vítězných let, UJEP 1973), *Zichova cesta od psychologické analýzy k rozboru struktury uměleckého díla* (Vědecký odkaz O. Zicha, 1981), *Hilarova filozofie režie* (SPFFBU D 25—26, 1978—79), *Metodologické a organizační*

předpoklady soustavné práce v historiografii divadla na Moravě a ve Slezsku (O divadle na Moravě, Olomouc, 1974 aj.). V oblasti divadelní vědy představil se Závodský jako cílevědomý systematick, který se podílel na vytváření základů pedagogického — struktury české teatrologie. Vedle *Úvodu do divadelní vědy* (1964, 1972, spolu se Zd. Srnou) předkládal příručky o teorii dramatu (1971), přispěl v poslední době studii *Problematika divadelní režie* (Teória dramatických umení, Bratislava 1979, 1982), *Problematika divadelní dramaturgie* (SPFFBU D 23—24, 1976—1977), *Remarques sur la dramaturgie théâtrale* (Zagadnienia Rodzajów Literackich, 1978), *Súvzťažnosť zložiek v divadelnom artefakte* (Slovenské divadlo, 1977), *O kritike, najmä divadelnej* (Slovenské divadlo, 1974), *Problémy a úkoly marxistické kritiky* (Václavkova Olomouc, 1975) a dalšími.

K rozsáhlé činnosti Závodského patří i herecké medailóny a hesla do publikace *Postavy brněnského jeviště* (J. Srch, Vl. Pavlar, H. Krtičková, K. Kosina a mnoho dalších, stejně jako N. Balzarová a Lola Skrbková, jimž věnoval i samostatné studie) a pečlivě zpracovaná studie *Návraty Rudolfa Waltra ke komornímu typu divadla*, již přispěl i do publikace fil. fakulty UJEP ke stému výročí brněnského českého divadla *Thalia brunensis centenaria*. Stejně tak i mravenčí recenzentské práce, sledující v obdivuhodné celistvosti většinu toho, co v jeho čas se na brněnských jevištích odehrávalo, patří svým způsobem k historiografii brněnského divadla jako dokumentace.

Dílo Artura Závodského je uzavřeno. Jeho autor odešel dne 2. kvěna 1982 od rozdělané práce, mnoha plánů a závěrů. Čest jeho památce!

Zdeněk Srna

K NEDOŽITÝM ŠEDESÁTINÁM JAROSLAVA BURIANA

V roce 1982 by se dožil šedesáti let známý český rusista a literární vědec dr. Jaroslav Burian, CSc., docent filozofické fakulty UJEP v Brně. Jeho životní cesta se uzavřela 7. 7. 1980 po kratší těžké nemoci ve věku 58 let, v době, kdy působil jako lektor českého jazyka na pařížské Sorbonně. Za více než čtvrt století svého působení na filozofické fakultě se podílel na jejím organizačně politickém, odborném životě a chodu a jako pedagog vychoval početnou obec středoškolských učitelů, rusistů a slavistů.

Jaroslav Burian se narodil 15. září 1922 v České Třebové v početné rodině továrního textilního mistra. Obecnou školu navštěvoval v Brně-Žideňicích na Táborské ulici od r. 1928 do r. 1933. Středoškolská studia absolvoval v letech 1933—1941 na 4. čs. státním reálném gymnáziu v Brně. Po absolvování abiturientského obchodního kursu (1941—1942) byl za německé okupace ČSR totálně nasazen — stejně jako celá jeho generace — jako pomocný dělník na stavbě firmy Boswan & Knauer hornického sídliště v Katovicích v Horním Slezsku (1942—1943). Po revmatickém onemocnění byl